წელიწადი მეორე — ფასი 7 კაპ. — შაბათი, 8 ღვინობისთვე 1916 წ. № 223

საქართველო

ყოველდღიური საპოლიტიკო, საეკონომიო და სალიტერატურო გაზეთი

Тифлисъ, редакція „Сакартвело", поч. ящикъ № 76

გუშინ მოკლულ ბილეთ-ზაზიტის... [illegible]

ივანე ანტონის ძის
დუმბაძის
გარდაცვალებას. პანაშვიდი დანიშნულია წირვის შემდეგ ოზურგე-თის სობოროში 9 ღვინობისთვეს.
(1—200—1)

„ფრანციის" ნომრების ქვეშ, შტაბის ქუჩა.

მოწყობილია ევროპიულ პირ-ველ ხარისხოვან რესტორანე-ბის მსგავსად. საჭმელები ევროპიულიც არის და ად-გილობრივიც. ყოველ დღეა: ხარშო, ლობი, საცივი, ხაჭაპური, „პიროჟკი" და სხვა საუზმე. სადილი და ვახშამი. მიუხედავად სანოვაგის სიძვირისა, „ეკო-ნომიაში" სადილები ძეტად იაფია. გამოცდილი მზა-რეული სადილს კარგათ ამზადებს.

სასადილოში არის ნარდი და ბილიარდი

პატივისცემით „კაფე-პარიზის" წინანდელი მწარმოებელი
(თ. 253—16) დიმიტრი უჩ. ბიბიბერია და ნ. გ. ქურთაური

პირველ ხარისხოვანი რესტორანი
კაფე პარიზი
ახლად მოწყობილი მსგავსად სატახტო ქალაქთა რესტორანებისა.
(სასახლის ქუჩაზე „ახალ კლუბის" ქვეშ)

სიცხისაგან თავის შეფარება მხოლოდ „კაფე პარიზში" შეიძლება.
ფასები ყველასათვის ხელმისაწვდომია

ყოველ დღე მზადდება
საუზმე — ჩაი
სადილები — ყავა
ვახშმები — ხაჭაპური
პიროჟკები

ადგილობრივი და უცხოური ხაშმელები, კარაქზე, გამოც-დილ მზარეულის ხელმძღვა-ნელობით.

პატივისცემით ხილ. ხ. გიგიბერია.

საუკეთესო კახური
ღვინის საწყობი
ადამ ზურაბის ძის
ბერელაშვილისა
მოთავსებულია მიხეილის ქუჩაზე № 5. საკუთარი სახლი.
(102—წ.)

შეშის საწყობი
ნიკოლოზ იოს. ჭრელაშვილისა
ანდრიას ქუჩა, № 87. საუკეთესო ღირსების შეშა
ყველასათვის ხელმისაწვდომ ფასზ
საკუთარი ტყიდან
საწყობს აქვს გადამზიდავი ურმები და კისრულობს შინ მიტანასაც
(103—წ.) ტელეფონი 5—96.

საგაჭრო სახლი
„ძმ. სესიევები და ამხ."
(ვაგზლის ქ. № 6)
ამით აუწყებს საზოგადოებას, რომ პირველ ივნისიდან ამა 1916 წ. თავის საწყობში წვრილად გაიყიდება
ნამდვილი კახური საკუთარი ვენახების ღვინო

ექიმი
ფონ-ირტელი
(მიხეილის პროსპ. 128, ...) [illegible]

ექიმი
ა. დ. [illegible]

ახალი აფთიაქი

ექიმი
მ. ი. ვარძაძე

საქმიანი ფურცელი და მასსაჟისტკა ქალი [illegible]
(თ. 348—11)

ექიმი
დ. ქ. მაჭავარიანი

ექიმი
გ. მ. მუხაძე
... საათ. მისამართი: კუთხე [illegible] და დიდი მთავრის ქუჩისა, სახ-ლი სვანიშვილისა; შესავალი დიდი მთავრის ქუჩიდან № 67 ოფიცერთა ეკონომიური საზოგადოების შენობის პირდაპირ. ტელეფონი № 5—77.

[illegible]
კალანდარიშვილი
უმფროსი ექიმი თბ. კადეტთა კორ-პუსისა.
ბავშვთა, შინაგან და ქირურგიულ სნეულებათ ავადმყოფებს მიიღებს ოლღას ქ. № 3.

შავი ქვის მრეწველთა საგანგებო კრილობა

ცნობა იყო, რომ 15 ამ თვეს ქ. ქუთაისში, კავკასიის მეფის ნაცვლისა და ვაჭრობა-მრეწველობის მინისტრის ნებართვით, მოწვეული იქნება შორაპ-ნის მაზრის შავი ქვის მრეწველთა სა-ჩქარო ყრილობაო. ეს ნებართვა მოჰ-ყვა იმ შუამდგომლობას, რომელიც მეფის ნაცვლის წინაშე შავი ქვის მრეწველთა საბჭომ აღძრა. აღსანიშ-ნავია თვით რედაქცია ამ შუამდგომ-ლობისა. შავი ქვის მრეწველთა საბჭო ითხოვს შავი ქვის მრეწველთა კრებას უფლება მიენიჭოს, როგორც მისი წესდების საგანგებო გამონაკლისი, შეიძინოს ჰელზენ-კირხენის საზოგა-დოებისა და კავკასიის სამადნო ამხა-ნაგობის სალიკვიდაციო მამულები და ამ მიზნით საჭირო სესხიც აიღოს. აშკარაა, თვით საბჭოს კიდევაც გა-დაუწყვეტია ხსენებული მამულე-ბის შეძენა და ეხლა მხოლოდ მთავ-რობის სანქციას მოელის, რომ თავის გადაწყვეტილების განსახორციელებ-ლად თადარიგი დაიჭიროს. ქართველი საზოგადოების შეგნებული ნაწილი ერთხმად მოითხოვდა, რომ ქართვე-ლების მხრით საქართველოს ამ და-კარგული სიმდიდრის კვლავ გამოსა-ბრუნებლად უპირველეს სხვათა შავი ქვის მრეწველთა საბჭო გამოსულიყო. დღეს ეს უკვე გაკეთებული საქმეა. სჩანს, საბჭოს გაუზიარებია ის საბუ-თები და მოტივები, რომლის ძალითაც საზოგადოებას ყველაზე უფრო სანუ-კვარად და საჭიროდ მიაჩნდა, რომ მაინც და მაინც საბჭოს თავს ედო ეს დიდი საქმე. საზოგადოების სურვილსა და მოსაზრებებს უნაყოფოდ არ ჩაუვ-ლია. საბჭოს, როგორც მოსალოდნელი იყო, ყველა ამისთვის უაღრესი ანგა-რიში გაუწევია და მიუღია ერთად-ერ-თი დამაკმაყოფილებელი, ერთიად ერთი გონივრული და საჭირო გადა-წყვეტილება. ეს ასეც უნდა მომხდარი-ყო. თქმა არ უნდა, საზოგადოება სი-ამოვნებით შეეგებება ამ გადაწყვეტი-ლებას. ჩვენის მხრივაც არ შეგვიძლი-ან საბჭოს არ მიულოცოთ ეს გადა-დგმული ნაბიჯი.

მაგრამ უნდა უწყოდეთ, რომ დასა-ხულ მიზნის მისაღწევ მზადებასა და მოქმედებაში ყველაზედ უფრო ადვი-ლი სწორედ ეს პირველი საფეხური იყო ვიდრე საბჭოს საქმე ჰქონდა თა-ვის საკუთარ ნებისყოფასა და ინტე-რეს-მოსაზრებებთან ამა თუ იმ გადა-წყვეტილების გამოსატანად, მისი რო-ლი შედარებით სადა და ადვილი იყო. დღეის ამას იქით კი მდგომარეობა ბევრად გართულებულია. საქმის სა-ბურველი დაგვირგვინება დამოკიდე-ბულია იმაზედ, თუ ვინ უფრო მიზან-შეწონილად იმოქმედებს, თუ ვინ უფ-რო მეტ მოხერხებასა და საქმის უნარს გამოიჩენს, თუ ვისი უფრო მეტი ტაქტი და ცოდნა გამოჩნდება მსხვილი საკომერციო და სამრე-წველო კომბინაციების მოგვარებაში. ცხადია მოქიშპეთა შორის ის გაიმარ-ჯვებს, ვინც ყველაზედ მარჯვე და მოხერხებულია. ამ ასპარეზზედ საბ-ჭოს მოუხდება შებრძოლება და განე-ლება მრავალ მის საწინააღმდეგოდ გამოსულ მომქმედ ჯგუფისა და ბან-კისა. თუმცა ამ ასპარეზზე ახლად გა-მოსული ვართ და ტრადიცია და გა-მოცდილება დიდი არა გვაქვს, მაგრამ ჩვენი აწინდელი ძალთა ვითარება და მდგომარეობით მონიჭებული უპირა-ტესობა სრულიად საკმარისია, რომ სასწორი ჩვენსკენ გადმოვხაროთ; სა-ჭიროა მხოლოდ ყველა ჩვენი ძალის თავისმოყრა, შეთანხმება და ერთსუ-ლოვანი გამოსვლა. საჭიროა საბჭომ მოიზიდოს ყველა, ვინც თავის რჩევით, ქონებით და გავლენით ჩვენი საზოგა-დოების სასარგებლო წევრად ცნობი-ლი და მიღებულია. საბჭომ ამ თავი-თვე უნდა თადარიგი დაიჭიროს, და შეიმუშაოს თავისი მოქმედების გე-გმა; მომავალ საჩქარო კრებაზედ, იგი უნდა წარსდგეს ღირსეულის მომზა-დებით; თავის საქმიანის მოხსენებით და მიღებული გადაწყვეტილების სა-ზრიანობის დასაბუთებით საბჭომ თა-ვის მხრივ უნდა განამტკიცოს რწმენა, რომ ქართველ საზოგადოებისა და შავი ქვის მრეწველთა გამოთქმულ სურვილსა და მისწრაფებას აღმასრუ-ლებლად ჰყავს მტკიცე, გონიერი და საქმიანი ორგანო. საბჭოს არ სჭირდე-ბა ზრუნვა და მუშაობა საზოგადოე-ბის სათვითცნობიერებად, არც მისი სიმპატიის მოსაპოებლად. ამ მხრივ ყველაფერი დამზადებულია და გაკე-თებულია; საზოგადოება მას ყველა-ფერში მიჰყვება, ოღონდ საბჭომ გა-მოიჩინოს საქმის ფხა და უნარი. სა-მწუხაროა, რომ ბ-ნი ზდანოვიჩის თა-დარიგიანობა, ტაქტი, გამოცდილება და რჩევა ეკლება შავი ქვის მრეწვე-ლთა საბჭოს ამ ძნელი მუშაობის დროს. დაე, ეს სამწუხარო გარემოე-ბა საბჭოს წევრებს ენერგიისა და სა-ქმის მიმართ თავგამოდება—სიყვარუ-ლის ზედმეტ სტიმულად დაურჩეს.

ს. კედია.

თბილისის აბანოები

[illegible]

არც ფუჭი ფანტაზიის ნაყოფი გახლ-დათ ეს ჩემი გეგმა. ევროპაში ყველა [illegible] და ლონისძიება სჭირია.

ნ. ნიკოლაძე.

ომის ამბები

ბრძოლის ველზე

იმის და მიხედვით, თუ რომელ ალაგებში გერმანელები და ავსტრიე-ლები იჩენენ აქტიობას, მთელი რუმი-ნეთის ბრძოლის ველი ოთხ მთავარ სტრატეგიულ ნაწილებათ შეიძლება დაიყოს. ახლა ბრძოლის ხაზი დორნა-ვარტიდან-ორშოვამდის მიდის, თვით დორნა-ვარტაში მოპირდაპირე პირის-პირ შეტევას აწარმოებს რუსეთის ჯარის წინააღმდეგ. მათი მიზანია, როგორც წინედა ვსთქვით, ორი მო-კავშირეთა მომქმედ ჯარების შუაზედ გაწყვეტა და მათი ერთი-მეორესაგან განცალკევება. აქ დაწყებულ გაბედულ მოქმედებას ჩრდილოეთით მხოლოდ საარტილერიო ცეცხლი ეხმარება. მტერი იერიშებს არ განაგრძობს და მხოლოდ არტილერიით ცდილობს მო-პირდაპირის სიმაგრეების დანგრევას, შემდეგ უფრო ქვეით, უზულის ველზე მათი მოქმედება უფრო გაბედული ხდება და ქვეითა ჯარსაც გაშმაგებული იერიშები მიაქვს. ასეთი განსხვავება მოქმედებაში ზემო და უზულას შორის იმით აიხსნება, რომ უზრუნველია, უშველებელი მთები ხელს არ უშლის მტერს და ისიც, როგორც ეტყობა ფართოდ სარგებლობს კიდეც ამ ალა-გით.

ამგვარივე გაშმაგებული იერიშები მოაქვთ ავსტრიელებს და გერმანელებს ოიტუზის ველზე. შემდეგ ისევე საარ-ტილერიო ცეცხლით კმაყოფილდებიან და თითქმის ბრატოჩამდე თითქოს პოზიციურ ხასიათის ბრძოლას აწარ-მოებენ. პრედეალში და ორშოვში სა-არტილერიო ცეცხლი საშინელ სიძ-ლიერით სწარმოებს. პრედეალიდან ორშოვამდე კარგა მანძილია. ამ ორ მთავარ მიდამოებს შუა მდებარე ად-გილებში უბრალო შეტაკებები ხდება. ერთი შეხედვით ჩვენ თვალ წინ ისეთი სურათი იშლება, თითქო ეს ბრძო-ლის ხაზი განცალკევდა დანარჩენიდან და გერმანელები წვერებით ცდილო-ბენ საარტილერიო ცეცხლის საშუა-ლებით ბრძოლის პირის გარღვევას. მეტად დიდი მნიშვნელობა აქვს უფ-რო-კი პრედეალს. აქ გაჩაღებული ცეცხლი უთუოდ განსაკუთრებული მიზნით არის გამოწვეული. პრედეა-ლით კრონშტანტიდან რკინის გზა მი-დის ბუქარესტში. იმის შემდეგ, რაც კრონშტატი ავსტრიელებმა უკანვე დაიბრუნეს პრედეალის უღელტეხი-ლის ბედი განსაცდელში ჩავარდა. ამ ბუნებრივ სიმაგრის ხელში ჩაგდებით ფართოთ ეხსნებათ გზა მთელ რუმი-ნეთის ტერიტორიაზე. თვით სტრატე-გიული მოსაზრება აიძულებს მოპირ-დაპირეს მთავარი ყურადღება აქეთ-კენ მიაქციოს. ახლა გაჩაღებული სა-არტილერიო ცეცხლი უთუოდ წინა-მორბედია იმ იერიშებისა, რომელსაც მოპირდაპირე მალე ამ მთის დასაკა-ვებლად დაიწყებს.

პრედეალთან დაწყებულ ბრძოლას-თან აგრეთვე მეტად მჭიდროდ არის დაკავშირებული ორშოვა, მიუხედავად იმისა, რომ ძალიან მოშორებით იმ-ყოფება ხსენებულ მთის წვერვალიდან. ორშოვიდან აგრეთვე რკინის გზა მი-დის მთელ მალახის მიდამოებით, რო-გორც მდ. დუნაიის მარცხენა ნაპირე-ბისაკენ, აგრეთვე ბუქარესტისაკენ. მასთანვე თუ პრედეალი ახლოსაა ბუ-ქარესტიდან, ორშოვა გაცილებით დაშორებულია. აქ შეჭრილი ავსტრი-ელების ჯარი უპირველესად შეეცდება შეაჩეროს, ალაგას დააკავოს რუმინე-ლები, რათა საშუალება მისცენ პრე-დეალში მომქმედ ავსტრიელებს ზურ-გით მოექცნენ და გზები გადუჭრან.

საზოგადოთ რუმინეთის ასპარეზზე ბრძოლა უკანასკნელ წერტილამდე მივიდა და ჩვენ გვგონია, რომ მალე ძალიან დიდი და გადამწყვეტ ამბე-ბის მოწმენი გავხდებით.

აღმოსავლეთ ბრძოლის ველზე, სა-ხელდობრ, ვლადიმირ-ვოლინის მიმა-რთულებით კვლავინდებურად სასტი-კი ბრძოლა სწარმოებს. აღსანიშნავია, რომ ბრძოლა ახლა უფრო სამხრეთით გადმოსულა და უკვე სვინიუხასთანაც გაჩაღებულა შეტაკება. ორივე მოპირ-დაპირე იმდენად დამზადებული გამო-დგა, რომ შეიძლობა აქ ბრძოლამ პო-ზიციური ხასიათი მიიღოს.

საბერძნეთში მდგომარეობა თანდა-თან უფრო მწვავდება. მოკავშირენი კარგათ გრძნობენ საითკენ იხრება მეფე კონსტანტინეს მინისტრების პო-ლიტიკა და აქტიურად წინააღმდეგო-ბას იჩენენ. მაგალითად, მათ ჯარები დააკავეს და არ გაუშვეს ეპირისაკენ. ადვილი მოსალოდნელია საბერძნეთში მალე იარაღით ხელში შეტაკება დაი-წყოს, როგორც ვენიზელოსიას, ისევე მეფე კონსტანტინეს მომხრეთა შორის.

X.

ომის დეპეშები

7 ღვინობისთვე.

უმაღლეს მთავარსარდლის შტაბისა.

პეტროგრადი. დასავლეთის ასპარეზი. სოფ. კისელინის ჩრდილოეთით გერმანელებმა მოშხამულ გაზით გატენილი ყუმბარები დაგვიშინეს, მერე ძლიერი სროლა ასტეხეს ზარბაზნებისა და იერიში მოიტანეს, მაგრამ მოვიგერიეთ. დაბა სვინიუხის აღმოსავლეთ მიდამოებში ცხარე ბრძოლა გრძელდება. მტრის იერიშები მოვიგერიეთ. კუროპატნიკის ჩრდილოეთით გუშინ დავატყვევეთ 1 აფიცერი და 35 ჯარისკაცი, დავლად დაგვრჩა 1 ყუმბარის-მტყორცნელი. სოფ. პოტუტირის მიდამოებში, ბრზეჟანის სამხრეთით, ჩვენი ზარბაზნებით დაზიანებული მტრის საფრენი დაეშვა. საფრენი დაიწვა, მფრინავები დავატყვევეთ. დორნა-ვარტას მიდამოებში მტრის დაჟინებული იერიშები მოვიგერიეთ. კარპატებში დიდი ნამქერია.

კავკასიის ასპარეზი. კალკიტის ჩრდილო-დასავლეთით 20 ვერსის მანძილზე, ტალმასთან, პლასტუნები ვაჟკაცურად მიესივნენ ოსმალების სადარაჯოს, თითქმის სულ გაანადგურეს და ტყვეებიც წამოიყვანეს. მუშისა და მარნიკის სამხრეთ-აღმოსავლეთით 10 ვერსის მოშორებით, ჩვენს მოდარაჯეებს მოპირდაპირის რიცხვმრავალი რაზმი შემოერტყა, მაგრამ ვაჟკაცურად გაარღვიეს წრე და უზარალოთ თხრილებისაკენ გამოიჭრნენ.

6 ღვინობისთვე.

რიგა. დილით ქალაქს გერმანელების ჰაეროპლანი დასტრიალებდა. სროლა რომ ავუტეხეთ, მიეფარა. 5 ღვინობისთვეს მტრის 3 საფრენი გამოჩნდა ქალაქის თავზე; ჩვენმა საგანგებო ზარბაზნებმა საშინელი სროლა აუტეხეს და იძულებული ჰყვეს მტრის მხარეს მიჰფარებოდნენ.

ვლადივოსტოკი. სოფელ ბოგუსლავსკს ხუნხუზების ყაჩაღთა ბრბო დაეცა. კაზაკმა მენოვშჩიკოვმა ოთხის ამხანაგის დახმარებით მოჰკლა 5 ყაჩაღი. ჯარი დაედევნა გაქცეულ ყაჩაღთა რაზმს.

პეკინი. გარეშე საქმეთა მინისტრად მთავრობამ პალატას დაუსახელა ვანდა-სე. პალატამ იგი არ დაამტკაცა.

ათინა. მინისტრთა საბჭოს სხდომის წინ, მეფემ კვლავ სადარბაზოდ მიიღო სკულუდისი. ვენიზელოსის მომხრე გაზეთები იტყობინებიან: სამინისტრო დღეს საღამოსვე გადადგება, რადგანაც მეფე ვერ დაიყოლიეს ომში ჩარევაზე. ახალი სამინისტრო, ალბად, საქმიანი იქნება. მინისტრ-პრეზიდენტად ასახელებენ ზაგროფოსს.

7 ღვინობისთვე.

პარიზი. საღამოს ოფიც. ცნობა. მეზონეტ-ბაიშის ხაზზე გერმანელების მოწინავე თხრილები ავიღეთ, წამოვიყვანეთ 250 ტყვე, მათ შორის 5 აფიცერი, წამოვიღეთ რამდენიმე ტყვიისმფრქვეველი.

სომას ხაზზე მტრის სამი საფრენი ჩამოვაგდეთ.

მახლობელ აღმოსავლეთში. ვარდარის მარჯვენა ნაპირას 400 ადლის სიღრმეზე ავიღეთ მტრის სანგრები. სერბიელები დობროპოლის ჩრდილო-დასავლეთის კალთებზე წინ მიიწევენ, მონასტირის მიდამოებში თოფისა და ზარბაზნების სროლაა.

სტრუმის ქვემო მდინარეობაზე ოსმალების ჯარი მოვიდა.

ჰავრი. ბუსინგეს მიდამოებში ზარბაზნებით ბრძოლაა.

ლონდონი. მტრის 4 საფრენი, ძალიან დაზიანებული, ტბაში ჩაცვივდა. ჩვენი 4 საფრენი აღარ დაბრუნებულა.

ლონდონი. ათინიდან რეიტერის სააგენტოს ატყობინებენ: სამშაბათს მინისტრა საბჭომ პოლიტიკურ მდგომარეობაზე ითათბირა. მუშათა სინდიკატების წარმომადგენელნი დაიბარეს და ურჩიეს, მანიფესტაციებს ნუ მოახდენთო. სამინისტრომ ოფიც. ცნობები გამოსცა მცხოვრებთა დასამშვიდებლად. მოკავშირეებმა სასტიკი ზომები მიიღეს წესიერების დასაცავად. ზაპეიონის ბაღში 4 ტყვიისმფრქვეველი დადგეს.

სოლუნი. (დაგვიანებულია) დროებით მთავრობის გარეშე საქმეთა მინისტრად დანიშნული პოლიტისი თანამდებობის ასრულებას შეუდგა. დანარჩენ მინისტრთა გვარები ხვალ გამოცხადდება. მინისტრები ოფიციალად იწოდებიან დირექტორებად.

სოლუნი. დროებითი მთავრობის შემადგენლობა უკვე შევსო: მიხაილოკოპულოსი—დირექტორი გამოქცეულთა და სახელმწიფო ქონების უწყებისა, ალექსანდროსი—შინაგან საქმეთა დირექტორი, პოლიტოსი—გარეშე საქმეთა, ნეგროპონეტი—ფინანსებისა, კუტუპისი—სახელმწიფო მეურნეობისა, სოფულისი—სახალხო განათლებისა, ზიმბრაკაკისი—სამხედრო, დინგლასი—იუსტიციისა, კასოვეტისი—გზათა, ეგორუკოსი—სურსათისა, სიმოსი—დეპუტატთა პალატის თავმჯდომარედ დაინიშნა.

ლონდონი. რაიმონდმა საზოგადოებათა პალატაში განაცხადა: ირლანდიამ ინგლისს მისცა უკვე 157 ათასი მეომარი, ამისათვის დრო არის დაუყოვნებლივ განხორციელდეს ჰომრულიო. რაიმონდს ირლანდიის საქმეთა სტატს-სეკრეტარმა დიუკმა უპასუხა: დუბლინის ამბოხებას იმდენად საზიფათო ხასიათი ჰქონდა, რომ რაიმონდის წინადადებას ვერ განვახორციელებთ. ვიზიარებ ნაციონალისტების მწუხარებას ჰომრულის გადადების გამო, მაგრამ თვითონ ირლანდიელების ბრალია ჰომრულის შეფერხება, რადგანაც დღევანდლამდე ვერ შეთანხმებულან, ჰომრული რა სახით განხორციელდესო.

ლონდონი. დილის ოფ. ცნობა. თუმცა საფრანგეთის ასპარეზზე მთელ ღამეს კოკისპირულად სწვიმდა, მაგრამ ალბერ-მაპომლებეფის გზაზე მაინც წინ წავიწიეთ და ტყვეებიც წამოვიყვანეთ.

ბუქარესტი. რუმინელების ოფიც. ცნობა. ჩრდილო და ჩრდილო-დასავლეთის ასპარეზი. ტორგესისა და ბიკაზის დასავლეთით ზარბაზნებით ბრძოლა იყო. მოპირდაპირის შემოტევა მოვიგერიეთ და წამოვიყვანეთ 90 ტყვე. ბოლოვანის სადარაჯოზე ხელთ ვიგდეთ 1 აფიცერი და 100 ჯარისკაცი. უზულის ველში, საზღვრის გადაღმა, მტრის ყველა იერიშები დიდის სისხლის ღვრით მოვიგერიეთ. ლიტუგზის ველში მტერი დიდათ დავაზარალეთ, ხელთ ვიგდეთ 3 აფიცერი და 100 ჯარისკაცი. ბრანჩეში, საზღვრის დასავლეთით პატარ-პატარა შეჯახება იყო, მტერი უკუვაგდეთ. ბუზეოს ველში ჩვენმა არტილერიამ დააზიანა მტრის არტილერია და მოპირდაპირეს ერთი ვერსით უკან დაახევინა ჩრდილოეთისაკენ. კაბლაბულიაში ზარბაზნების სროლაა. პრედეალის ბრატოჩში სიწყნარეა. პრედეალში ძლიერი სროლაა ზარბაზნებისა. მატეიპსის მთაზე ცხარე ბრძოლაა. ხელთ ვიგდეთ 4 ტყვიისმფრქვეველი და რამდენიმე ტყვე. ალიუტის ველში, რობულის მთაზე მტრის იერიში მოვიგერიეთ. რამდენიმე ტყვე და ორი ტყვიისმფრქვეველი ხელთ ვიგდეთ. მდ. ჟიის ხაზზე სიწყნარეა. მტრის ზარბაზნები მედგრად უშენდნენ ორშოვის სიმაგრეს.

პეტროგრადი. ფინლიანდიის სენატმა დაადგინა, მხარი მისცეს სამოქალაქო ქორწინების დაკანონებას.

ჟურნალ-გაზეთებიდან

რუმინეთი.

„ფიგარო“ გადმოგვცემს სამეფო თათბირის აწერილობას, რომელიც ომის გამოცხადების წინა საღამოს მოხდა რუმინეთის სატახტო ქალაქ ბუქარესტში. მეფეს, თურმე, დიდი შინაგანი ბრძოლა გამოუვლია, სანამ ომის გამოცხადებას გადასწყვეტდა. წინა საღამოს დედოფალს აჩვენებდა თურმე ზინმარინგეს ციხე-დარბაზის ფოტოგრაფიულ სურათს და თან გაუზიარა:

ჩემი სიყმაწვილე ამ ციხების ქვეშ გამიტარებია... ეხლა კი ვერასოდეს ველარ ვიხილავ...

სამეფო კრებაზე მეფემ წარმოსთქვა:

— ხანგრძლივ ყოყმანისა და აწონ-დაწონის შემდეგ, ჩემი პირადი გულისთქმაც უყოყმანოდ შევსწირე სახელმწიფო ინტერესებს. მე დავამარცხე ჩემი თავი, მტკიცედ მრწამს გამარჯვება და ჩემი მეფური დასტური მიმიცია მთავრობისათვის. ჩემი ჯარისა, ხალხისა და ყველას დახმარებით ჩვენ შევქმნით დიდს რუმინეთს.

ტაკე იონესკუ და ფილიპესკუ, დეპუტატთა პალატის თავმჯდომარე, ალტაცებით მიეგებნენ მთავრობის გადაწყვეტილებას, აგრეთვე დეპუტატთა პალატის თავმჯდომარე პერეკიდიც. მარგილომანი და მაიორესკი, ცნობილი გერმანოფილები, მოითხოვდნენ ნეიტრალობის დაცვას.

ბოლოს ილაპარაკა პრემიერ-მინისტრად ნამყოფმა 80 წლის მოხუცმა, გერმანოფილების ბელადმა კარპმა, რომლის სიტყვამაც ყველანი გააოცა:

— რუმინეთი, ავსტრია-უნგრეთს ომს უცხადებს. ჩემთვის ეს ომი წამებაა. მე ვწირავ ჩემს სამშობლს ჩემს სამს ვაჟს, რომლებიც ხვალვე ბრძოლის ველზე გავლენ, მაგრამ სულითა და გულით ვინატრი, რომ ჩემი სამშობლო გამარჯვებული არ დარჩეს. კავშირი, რომელსაც იგი მიეკედლა, დაღუპვის გზაზე დააქანებს, მისი ხსნა კი მხოლოდ ამ კავშირიდან გამოსვლას შეუძლიან. კავშირიდან გამოსვლას კი შესძლებს მხოლოდ მერმისში, თუ ეხლა დამარცხდა.

მეფემ რბილის კილოთი სთხოვა, ეს გაბოროტებულ გულზე ნათქვამი სიტყვები უკანვე წაეღო. კარპმა უპასუხა:

— არა, თქვენო უდიდებულესობავ, მე ვლაპარაკობ სრულის შეგნებით და სრულის გონიერებით. მე მოგახსენეთ, ვინატრი ჩემი სამშობლოს დამარცხებას მეთქი, უნდა მეთქვა გასრესვას!

საშინელი სიჩუმე ჩამოვარდა.

მეფე წამოდგა, გამოეთხოვა ყველას, ფილიპესკუს ხელი მოჰხვია. ყველას ხელი ჩამოართო, კარპს კი ორივე ხელი გაუწოდა. ამბობდენ—ამითი მეფეს უნდოდა გამოეხატა, მესმის შენი გულის ტკივილიო.

ბალკანეთის მნიშვნელობა.

„რუსკი ინვალ.“-ი სწერს: ევროპას ომის ქარცეცხლი ბალკანეთიდან მოედო და ომის დასასრულიც მაკედონიაში მკვიდრ წესიერების დამყარების შემდეგ შეიძლება. ორასი წელიწადია რუსეთი დრო და დრო აწარმოებს ბალკანეთის ნახევარ კუნძულზე ომს, ბევრი მსხვერპლი გაუწირავს იქ, ბევრი დოვლათი ჩაუყრია. რუსეთის ეროვნული თავმოყვარეობა მოითხოვს, რომ ორასი წლის შრომა-სისხლის ღვრის შემდეგ მაინც უზრუნველ იყოს მისი ინტერესები მახლობელ აღმოსავლეთში. გარდა ამისა გერმანეთმა, რაკი სხვა ახალშენები დაჰკარგა, გამჭრიახი თვალი მიაპყრო მცირე აზიას, რომელიც სურს თავის ახალშენად აქციოს, გამოზიდოს იქიდან ნედლი მასალა და ცოცხალი ძალა. ამისათვის გადალახა მან სერბეთი, შეუერთდა ბულგარეთს და სტამბოლი ბერლინს შეუერთა რკინის გზით. საჭიროა ეს მიმოსვლის გზა გადაეჭრას მოპირდაპირეს და ამით ჯარის შესავსები და საკვები მასალის მიღება მოესპოს. თვენახევარია რაც რუმინეთი ომში ჩაერია. მოკავშირეების ჯარი ორი მხრით აწვება ბულგარეთს ჩრდილოეთით და სამხრეთ-დასავლეთით. ჩრდილოეთით მოქმედების ცნობები ჯერ სავსებით არა გვაქვს.

სამხრეთ-დასავლეთის ასპარეზზე მოქმედებას კი, როგორც ეტყობა, საბერძნეთში შექმნილი მდგომარეობა აფერხებს. მაგრამ ორივე ასპარეზზე მოკავშირეთა ჯარი თანდათანობით მაინც წინ მიდის. ფრანგ-რუსების ჯარი ფლორინის ჩრდილოეთით ნეგოჩანის მიდამოებს მიუახლოვდა, მონასტირიდან 15 ვერსზე. მაგრამ მათს მარცხენა ფრთაზე ბულგარელები კიდევ მაგრად სდგანან ფლორინიდან 10 ვერსზე პისოდერის სიმაღლეებისა და პრესპას ტბის შუა. ალბად ეს თუ აბრკოლებს მონასტირისაკენ წინსვლას. თუ მოკავშირეებს აქ ბედმა გაუღიმა და მოპირდაპირის ჯარი გაარღვიეს, ბულგარელები დიდს განსაცდელში ჩაცვივიან. მაგრამ ეს მხოლოდ ადგილობრივი მნიშვნელობის საქმეა. უმთავრესი მიზანი გენ. სარაილისა კი შეუჩერებელი და მედგარი შეტევაა სოფიისაკენ რათა ხელი მისცეს მოკავშირეთა ჯარს, თუ რა თქმა უნდა, ისინი ჩრდილოეთიდან სოფიისაკენ იერიშს მოახერხებენ. მართალია საბერძნეთში დამყარებული გარემოება აფერხებს მოქმედებას, მაგრამ მოკავშირეებს შეუძლიანთ ერთის დაკვრით კისერი მოუგრიხონ ბულგარეთს და საბერძნეთის საკითხიც გადასწყვიტონ.

შუმსკის აზრი.

შუაგულ რუმინეთში, ვალახიის მიწა-წყალზე ჩამოდის მდინარე ბუზეო, რომელიც სათავეს იღებს კრონშტატიდან 30 ვერსზე მდებარე მთებში. ამ მდინარის პირად, რუმინეთის შუაგულში, საზღვრიდან 80 ვერსზე გაშენებულია ქალაქი ბუზეო. დეპეშებში რამდენჯერმე იყო მოხსენებული „ბრძოლა სწარმოებს ბუზესა და ბრანტის-ბურგის შუაო“. შუმსკის აზრით აქ უნდა ვიგულისხმოთ მდინარე ბუზეო და არა ქალაქი. ამ შემთხვევაში ფალკენჰეიმის ჯარი ქალაქ ბუზეოს 35 ვერსით მიახლოვებია. ფალკენჰეიმის ჯარის მოქმედება წინანდებურად მედგარია, ხოლო უფრო ფართედ გაშლილი. ტრანსილვანიაში გერმანელ-ავსტრიელ-ოსმალთა ჯარის მოქმედება რუმინეთის ჩრდილო ნაწილში სწარმოებს ბუკოვინის სამოქმედო ასპარეზის გვერდით, მალდავიის პირდაპირ, სამხრეთით კი რუმინეთის შუაგულში შეიჭრა ვალახიაში, სადაც მედგარი და ცხარე ბრძოლა აქვთ რუმინეთის ჯართან. აქ ოთხი უმთავრესი სამოქმედო გზაა: ორსოვისაკენ—პეტროშენიდან ვულკანის ხეობით და კრაიოვესაკენ კაინენის ხეობით, გერმანშტატიდან როტერტურმის ხეობით და კრონშტატიდან მიმავალი გზით. ეს უკანასკნელი გზა უმთავრესად მდ. ბუზეოს ველი ქალაქ ბუზეოსაკენ მიემართება, ხოლო კრონშტატიდან პლოეშტის გზით ბუქარესტისაკენ მიდის. ამ ოთხი გზისა და ფალკენჰეიმის ჯარის მოქმედების მიხედვით შეიძლება ვიფიქროთ, რომ მოპირდაპირეს განზრახვა აქვს დობრუჯში მომქმედ მაკენზენის ჯარს შეუერთდეს. ამის გამო ამ ხაზზე მეტის-მეტად მედგარი და თავგანწირული ბრძოლა. ფალკენჰეიმის შემოტევა მდ. ბუზეოდან კაინენის ხეობამდე ვრცელდება და 200 ვერსზეა გაჭიმული. ფალკენჰეიმის მიზანია ვალახია გადალახოს და დუნაისთან გაიჭრას.

ამ ასპარეზს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს, თუმცა ერთის შეხედვით მნიშვნელოვან მოვლენად არ ეჩვენება ადამიანს.

საბერძნეთი.

დროებითმა მთავრობამ მოხალისეთაგან ორი დივიზია უკვე შეადგინა და ბრძოლის ველზე ისტუმრებს.

იტალიის ასპარეზზე.

ბურსკის აზრით, იტალიის ასპარეზზე, ადამელის მიდამოებიდან (გარდის ტბის ჩრდილო-დასავლეთითაა) მონფალკონეს მიდამოებამდე (კარსოზეა) ავსტრიის ერცჰერცოგს ევგენს ჰყოლია 21 ქვეითა ჯარის დივიზია, გარდა მაშველი ჯარებისა. ეს ჯარი 350 ვერსზეა გაჭიმული.

უკანასკნელი დეპეშები

კორფუს მეციხოვნე ჯარს ბრძანება მოუვიდა ეპირისკენ გაილაშქროო. მოკავშირეებმა ამ ჯარს გადასვლა აუკრძალა, რადგან საეჭვოდ იცნეს. ჯავშნოსანი „გიდრა“ თავის ოფიცრებით აჯანყებულებს მიემხრო.

—

ოლდის ხიმალლესთან ბრძოლაში დაიღუპა გენერალი ჰრაპორეესკო, ხოლო ჩრდილოეთით ბრძოლის ველზე მოკლულ იქმნა რუმინეთის მინისტრ-პრეზიდენტად ნამყოფ კარპის შვილი.

—

სერბეთის საზღვარზე აუარებელ ბულგარიის ჯარს მოუყრია თავი, მოსალოდნელია დიდი შეტაკება, რომელიც გავლენას მოახდენს მთელ ბალკანეთის ფრონტზე. ამბობენ ამ ბრძოლას გადამწყვეტი მნიშვნელობა ექნებაო.

—

თეირანიდან „ჰორიზონს“ ატყობინებენ, რომ სპარსეთის დროებით მთავრობასა, ერთის მხრით, და ოსმალეთ-გერმანეთის მთავრობის შორის, მეორეს მხრით, შეთანხმება და კავშირი მომხდარა სამხედროსა და ფინანსიურს ნიადაგზე. ამ ხელშეკრულობის ძალით სპარსეთმა უნდა დარაზმოს 40 ათასი ჟანდარმი. თეირანიდან ლტოლვილი სომხები ისევ თეირანს უბრუნდებიან. თეირანში ხოლერაა.

—

სომხების კათალიკოსს ლტოლვილ სომხთა სასარგებლოდ მიუღია 2.558.869 მანეთი.

გაკვრით

„სახალხო ფურცელს“ ერთი ბედნიერი მწერალი ჰყავს: ბ. თიდო (იგივე თევდორე) ღლონტი. ამ მწერლის მთავარი ღვისება იმაში მდგომარეობს, რომ ის ბევრს სწერს, მაგრამ მისი ნაწერი წაუკითხავი რჩება. წაუკითხავი რჩება არა მარტო „სახალხო-ფურცლის“ მკითხველებს, არამედ, როგორც სჩანს, თვით რედაქციის ხელმძღვანელის და კორექტორის მიერაც. ბ. ღლონტის უკანასკნელ წერილში „საზღვრისა და ეროვნების“ შესახებ, რომელიც „სახალხო ფურცლის“ 6 ოქტომბრის ნომერში (№ 689) იყო მოთავსებული, სხვათა შორის სიტყვა-სიტყვით შემდეგი სწერია:

„დიახ ფედერალიზმი მშვიდობიანობის გამარჯვებაა, ჯერ კიდევ ამერიკის უდიდესი პოლიტიკური მოაზრე ტოკვილი ამტკიცებდა“. და სხ...

საინტერესოა ვიცოდეთ, რომელ ამერიკაზე და რომელ ტოკვილზე ლაპარაკობს ბ. ღლონტი? თუ სახეში „ძველი რეჟიმის და რევოლიუციისა“ და „ამერიკის დემოკრატიის“ ავტორი ჰყავს, ეს ისტორიკოსი ფრანგია და არა ამერიკელი.

კვირის სურათებიან დამატებაში მოთავსებულ იქნება სურათები: უდაბრდელი მეთევზე; აზრუმის ტიპები ნახატი ხუდილ-ბეგ მუხაევისა და სხვა. ლექსი ლეგენდა „კახეთის დედოფალი“ სანდრო შანშიაშვილისა და „ავტირდეთ სულო“ დ. კოპალისა. ესკიზები და ლეგენდები: „ტურფა მშვენიერი“, „შორით შორს მიმავალნი“, „დავძრწივარ დავეძებ“, „ცისა და მიწის სიყვარული“ ინბანისა.

ახალი ამბავი

სასახლეში.

✦ **მეფის ნაცვალს სადარბაზოდ** წარუდგნენ ინგლისის ჯავშნიან ავტომობილთა რაზმის პოლკოვნიკი გირეგოსი და ინგლისის ჯარის შტაბს-კაპიტანი ვ. ედვარსი. თანაშემწე ხოისა და სალმასის გუბერნატორისა ეტიმატ ულ მულკი. თბ. სპარსელი კონსული მიუქარემ-უდ-დოულე და გარეშე საქმეთა სამინისტროს რწმუნებული საზღვრებზე ს. ნ. სტოლიცა.

მთავრობის დაწესებულებანი.

✦ **მევენახეობისა და მეღვინეობის** თბილისის საგუბერნიო კომიტეტის სხდომა 11 ღვინობისთვესაა დანიშნული შემდეგ საკითხების განსახილველად: 1) სასურველია თუ არა რომ ღვინოში სპირტი გაერიოს შესაზავებლად ან რომელ ადგილებში თბილისის გუბერნიაში; 2) ნებართვის მიღება კონდოლის სანერგეზე დამატებით თანხის 400 მან. დახარჯვის შესახებ; 3) არჩევა სამუდამო კომისიისა ღვინის გასასინჯათ მცოდნე პირთაგან.

✦ **ობოლთა თავშესაფარის გახსნა.** თბილისში ამ მოკლე ხანში არსდება თავშესაფარი ომში მოკლულ და ომში მყოფ მხედართა შვილთათვის. თავშესაფარს ხსნის საგანგებო კომიტეტი, რომელიც საქართველოს ექსარხოსის თავმჯდომარეობითაა დაარსებული. ამ ობოლთა ნათესაობამ და აპეკუნებმა, ვისაც სურთ მოათავსონ ობლები თავშესაფარში, უნდა მიმართონ თხოვნებით პირდაპირ საქართველოს ექსარხოსის სახელობაზე. თხოვნებთან ერთად უნდა წარადგინონ მეტრიკული მოწმობა ამ ობლებისა და მოწმობა მამის სიკვდილის ან ომში ყოფნის შესახებ.

ქართული დაწესებულებანი

✦ **ქართველ ხელოვანთა საზოგადოების** წევრი ბ-ნი შევარდნაძე სოფ. ნაბახტევიდან თბილისს ჩამოვდა და თან ჩამოიტანა 19 ფრესკი, რომელნიც წარსულ ზაფხულზე ქართველმა მხატვრებმა გადაიღეს ძველი ეკლესიის კედლებიდან.

✦ **წყლის ხიმცირე.** ამაღლების ქუჩაზე ქალაქის ონკანი ერთობ ცოტა წყალს იძლევა. ონკანის მახლობლად ამ ჟამად იგივე ხდება, რაც ფურნეებთან და თორნეებთან ხდებოდა ამ დღეებში: ხალხი რიგშია ჩამდგარი და ჰურჭლით ხელში წყლის მიღებას ელოდება. იმ უბნის მცხოვრებლებმა სთხოვეს ქალაქის გამგეობას მიიღოს ღონისძიება და დაიხსნას ისინი ასეთ გაჭირვებისაგან.

✦ **სკოლების რევიზია.** ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოების მთავარმა გამგეობამ დაადგინა გაგზავნოს სამაჰმადიანო საქართველოში დ. გ. კარიჭაშვილი საზოგადოების სკოლების სარევიზიოდ.

✦ **ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოების** მთავარ გამგეობის სხდომას 6 ამა თვეს დაესწრო სათათბიროს დეპუტატი აკაკი ჩხენკელი და ბევრი ცნობანი წარუდგინა ომიანობისაგან დაზარალებულთა შესახებ დასავლეთ საქართველოში. დღეს, ბ-ნი ჩხენკელი მიემგზავრება ყარსში, საიდანაც შემდეგ წავა არდაგან-არდანუჯ-ართვინის მხარეს. მასთან ერთად მიემგზავრება მდივანი ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოებისა პ. საყვარელიძე, რომელსაც დავალებული აქვს ცნობები შეკრიბოს ომისაგან დაზარალებულ ქართველ მაჰმადიანთა შესახებ.

✦ **ქართულ სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების** საბჭომ 6 ამა თვეს მოისმინა მოხსენება საგანგებო კომისიისა, რომელშიაც შედიან ს. ნ. ყაზახაშვილი, ვ. ი. რცხილაძე და პ. გ. მელია და რომელმაც დაათვალიერა საზოგადოების მამული საგარეჯოში და სამუშაო გეგმა შეიმუშავა ხარჯთ-აღრიცხვით. კომისია თხოულობს, რომ მთელი მამული დაიყოს შემდეგი წესით: 1) სახლ-კარს რაეთმის 1 დღს. 600 საჟ. აქვე გვერდით იქნება გამართული ფრინველების მოსაშენებელი ბინა; 2) ხეხილის სანერგეს უნდა დაეთმოს 1 დღს.; 3) დამყნილ ვაზების სანერგეს 1 დღს.; 4) საცდელ ვენახს 1 დღს. 1700 საჟ.; 5) სამრეწველო ვენახს 2 დღს. [illegible] საჟ.; [illegible] დვრის ხილის მოსაშენებლად 900 საჟ.; 7) ხეხილის ბაღს 5 დღს. 480 საჟ.; 8) შინაურ ცხოველებისათვის ბაკეს და ბოსელს 1 დღს. 300 საჟ.

აღნიშნული სამუშაო გეგმა თანდათანობით გაკეთდება შეძლების კვალობაზე, ეხლავე-კი კომისიის მოხსენებით აუცილებლად უნდა გაკეთდეს შემდეგი საქმეები: 1) მთელი მამული დაიგეგმოს ზემოხსენებულ დარგებად; 2) დამთავრდეს ღობის შემოვლება; 3) დაიგეგმოს სახეხილე ბაღი და ამოითხაროს ორმოები ხეხილის დასარგავად; 4) დამზადდეს ორმოები საქარე ხეების ჩასაყრელად; 5) გამოყვანილ იქმნას სარწყავი წყალი; 6) აშენდეს დროებითი სახლი მუშებისათვის და 7) გაიწმინდოს ჯაგებისაგან სახეხილე ადგილი.

ყველა ამ გადაუდებელ მორიგ საქმეების შესრულება კომისიის მიერ შემუშავებულ ხარჯთ-აღრიცხვით დაჯდება 1.700 მან.

საბჭომ მთელი გეგმა და ხარჯთ-აღრიცხვა დაამტკიცა.

✦ **ხევსურთა დეპეშა.** ქარ. საქვ. საზ. გამგეობამ შემდეგი დეპეშა მიიღო თიანეთიდან ხევსურეთის მამასახლის ჰინჰარაულისაგან და ხევსურეთის ყველა სოფლის საზოგადოებათა რწმუნებულთა ხელმოწერილი: „გთხოვთ მხარი დაუჭიროთ ჩვენს შუამდგომლობას გუბერნატორის წინაშე დროებით შეჩერების შესახებ წითელ და თეთრ ბილეთიანთა ჯარში გაყვანისაგან, ვინაიდან ჯერ პური ვერ ავგიკრეფია მთიდან და შიმშილით დავიხოცებით“.

✦ **ომში დაზარალებულთათვის** ქ. საქველმოქ. საზ. გამგეობამ მიიღო ცნობა ხაშურის რაიონულ განყოფილების გამგეობისაგან, რომ მან ასი მანეთი გადასდო მთავარ გამგეობის განკარგულებაში ომში დაზარალებულთა სასარგებლოდ.

✦ **საფეიქრო სკოლა.** ქ. საქ. საზ. გამგეობის სახელოსნოების მომწყობ კომიტეტისაგან, რომლის წევრებად ირიცხებიან ქ-ნი მაჩაბელისა, გლურჯიძე და თ-დი ლ. დიასამიძე, რომ სახელოსნოს მოსაწყობად ბ-ნ კიპრიზოვის მიერ ნაანდერძევ სახლში, თბილისში სუფსარქისის ქუჩაზე. საჭიროა 22 ათასი მანეთი. ამასთან ერთად კომიტეტი აცნობებს გამგეობას, რომ სახელოსნო ყოველწლიურად 5 ათას მანეთს მოიტანს შემოსავალს. საქვ. საზ. გამგეობამ უკვე დაამტკიცა ეს ხარჯთაღრიცხვა.

ქალაქის დაწესებულებანი

✦ **ქალაქის სესხი.** უკანასკნელი 4 მილიონის სესხი, როგორც ვიცით, ქალაქმა აიღო პარიზის „ეინარ ბანკიდან“. ამ ბანკს ამ სესხის ყველა უფლებანი გადუცია პარიზის ნაციონალურ ბანკისთვის, რომელიც ამ ჟამად სთხოვს ქალაქს სავალო ფულს კუპონების გამოსასყიდათ. ამის გამო ქალაქი დიდ საგონებელშია ჩავარდნილი და გამგეობამ მიანდო საბიუჯეტო კომისიას ამ კრიზისის გამოკვლევა.

✦ **ქალაქის პლანი.** ქალაქის გამგეობამ შეიმუშავა მოხსენება ქ. თბილისის ახალ პლანის შესადგენად. თანახმად ხარჯთ აღრიცხვისა ეს პლანი ჯდება 225 ათასი მანეთი. პლანი სამი წლის განავლობაში უნდა დასრულდეს და ეს თანხაც 4 წლის განავლობაში უნდა იქმნას გადახდილი.

✦ **ხოლერა.** 7 ღვინობისთვეს, დილის 8 საათზე, ქალაქის ლაზარეთში № 40 იმყოფებოდნენ: ხოლერიანი 36 და ხოლერის ნიშნებით 3 კაცი. 6 ღვინობისთვეს ხოლერიანებს მიემატა გარედან 1 და გაეწერა ლაზარეთიდან 1 კაცი.

✦ **წყლის გამოკვლევა.** ქალაქის გამგეობის მინდობილობით ინჟინერი გრ. ზ. ქურდიანი მომავალ კვირაში შეუდგება ბულაჩაურის წყაროების წყლის რაოდენობის გამოკვლევას.

სასულიერო უწყებაში.

✦ **სამღვდელოების ყრილობა.** გიორგობისთვის მეორე ნახევარში განზრახულია საქართველოს ეპარქიის სამღვდელოების ყრილობა. ამის გამო ამ დღეებში კრება ჰქონდა ყრილობის წინასწარ მომწყობ კომიტეტის წევრებს. კრებაზე დაადგინეს, მისწერონ სამღვდელოების კეთილ მოწესრიგეთ, რომ აირჩიონ საგანგებო კრებებზე რწმუნებულები ამ ყრილობისათვის.

სხვა და სხვა ამბები.

✦ **ზვავის მსხვერპლნი.** როგორც ჩვენი გაზეთის მკითხველებმა იციან ენკენისთვის 13-ს ციხის ძირში ჩამოწოლილმა ზვავმა ზღვაში ჩაიტანა ასამდე მუშა, რომლებიც სასწაულ-

[illegible]

+ **პოლიტიკური საზოგადოება.** [illegible]

+ **ქურდობის გამჟღავნება.** [illegible]

+ **კურსების სადაცებს.** 9 ღვინობისთვეს [illegible]

+ **შავი ქვის მწარმოებელთა კრება.** [illegible]

+ **ნავთსადგური.** [illegible]

+ **კოოპერატივის გახსნა.** [illegible]

+ **საგანმანათლებლო პოსტი.** [illegible]

+ **ხვარის მოხვედრა.** [illegible]

+ **დღეს,** 8 ღვინობისთვეს [illegible]

+ **სახალხო უნივერსიტეტი.** [illegible]

+ **გეოგრაფიული საზოგადოება.** [illegible]

+ **ბაზარი.** [illegible]

+ **ჟურნალები.** [illegible]

+ **შურჯანაბი.** 6 ღვინობისთვეს [illegible]

დეკანოზი კორნილი კეკელიძე

(რედაქტორად დანიშვნის გამო)

[illegible] სხვები მაც ბევრი უსიამოვნება მიაყენა. როგორც ინსპექტორი-პედაგოგი მამა კორნილი დაუფასებელი იყო საეპარქიო სასწავლებლისათვის: ამას ერთხმად ამოწმებენ როგორც მისნი თანამსახურნი აგრეთვე მოწაფენიც (და ნამოწაფარნი), რომლებთანაც საუბარი გვქონია. ამ ათის წლის განმავლობაში არავის ახსოვს, რომ მამა კორნილის რომელსამე თანამოსამსახურესთან პიროვნების შეურაცხმყოფელი უფროსული კილო დაეჭიროს ან ხასიათის წვრილმანობა გამოეჩინოს; პირიქით, მისი მუდმივი დამახასიათებელი თვისება იყო თანამსახურთადმი გულწრფელი ნდობა და მათი პიროვნების პატივისცემა, რასაც დიდად აფასებდენ მისნი თანამსახურნი და სცდილობდენ—ეს ნდობა გაემართლებინათ. ასეთივე სათნო და ადამიანური იყო მისი განწყობილება მოწაფეებისადმიც, რომელნიც კარგად გრძნობდენ ამას და კიდევაც უფასებდენ თავისი დაუღალავი შრომითა და მუყაითობით. საეპარქიო სასწავლებლისათვის მამა კორნილი ყველაფერი იყო: ის ერთადერთი პირი იყო, რომელიც საფუძვლიანად იცნობდა ამ სასწავლებლის წარსულსა და აწმყოს, და ამიტომ უმისოდ იქ არავის არაფრის გაკეთება არ შეეძლო. იგი მუდამ თავს დასტრიალებდა საყვარელ დაწესებულებას, რომლის ბედიც ქარიშხლიან დროს (1916 წ.) ქართველი სამღვდელოებისაგან ჰქონდა მინდობილი, და ხშირად თავისი პირადი არსებითი ინტერესებიც კი აღარ ახსოვდა. სასწავლებლის ინტერესები მისთვის მუდამ უფრო ძვირფასნი იყვნენ ვინემ მისი საკუთარი კერძო ინტერესები.

ძველი სემინარიელი.

(დასასრული იქნება)

ღია ბარათი

ბ-ნ ვეშაპელს.

ივერიის ეკლესიის აწმყო მღვდელმთავრებს შევადგენთ დღეს სულ ოთხი კაცი. ჩემი მტკიცე და შეურყეველი რწმენით, მაცხოვარი იესო ქრისტეს წყალობით, არც ერთი არა ვართ ულმრთო და ურწმუნო. თქვენ კი, ბ-ნო ვეშაპელო, „საქართველო"-ს 214 ნომერში დაბეჯითებით და გადაჭრით სწერთ: „ივერიის ეკლესიის აწმყო მღვდელ-მთავარნი, ღმერთისა და მრევლის შუამავალნი, ხშირად თვით ულმერთონი და ურწმუნონი არიან"-ო. დანარჩენებმა თავისი იციან და მე კი, როგორც უხნიერესი ოთხთაგან მღვდელ-მთავრობით, გთხოვთ დამიმტკიცოთ ბეჭდითი სიტყვის საშუალებით ჩემი ულვთოობა და ურწმუნოება, ან ამხადოთ, როგორც გნებავთ, ასეთი მძიმე ბრალდება და მით დაამშვიდოთ ზემო მოყვანილი თქვენი სიტყვებით დიდათ შეწუხებული ჩემი რიცხვმრავალი სულიერი მოწაფეები მთელ საქართველოში.

ეპისკოპოსი ლეონიდი.

პასუხად

ეპისკოპოს ლეონიდს.

ივერიის ეკლესიის აწმყო მღვდელმთავრებს საუბედუროდ მხოლოდ ოთხნი არ შეადგენთ; სხვებს რომ დავეხსნათ, საკმაო მოვიგონოთ სოხუმელი.

კერძოობითად, ჩემ წერილში ნახსენები „ულმერთობა" და „ურწმუნოება" სრულებით არ შეეხებოდა თქვენსყოვლად სამღვდელოებას; წინააღმდეგ, ნაწერის იმ ალაგას, სადაც მრევლის მოვალეობაზეა საუბარი, მე სწორედ თქვენს აზრს ვიმოწმებდი.

რაც უნდა მოხდეს, თქვენი ღვაწლი ივერიის ეკლესიის წინაშე ისევე ყურადღებულია ამა სტრიქონების დამწერისაგან, როგორც მთელ საქართველოს მიერ.

გრიგოლ ვეშაპელი.

ნუ ართმევთ!

მაშინ როდესაც ყოველი სწავლა-განათლების მზრუნველი უნდა სცდილობდეს სასწავლებლების სოფლებში გახსნას, მასწავლებლების მომატებას და ბნელეთში სინათლის შეტანას, ამ ეგრეც უკულმართ ხანაში უკულმა ვხედავთ ჩარხის ბრუნვას.

დაბა ცხინვალში სამი პირველ დაწყებითი სასწავლებელია. ერთი ვაჟებისა ორ-კლასიანი და ორიც ქალებისა. უნდა ნახოთ შემოდგომაზე ბავშვების მიღების დროს ეს სასწავლებლები, რომ დარწმუნდეთ რამდენად აკმაყოფილებს ამ დიდ სოფელს ეს სამი სასწავლებელი. მთხოვნელი აუარებელია, იღებენ ბავშვებს კენჭით და მიუხედავად იმისა, რომ პირველ განყოფილებაში ხშირად 50 ბავშვზედ მეტს იღებენ, ბევრი რჩება სასწავლებლის გარედ. დიახ, მე ვსთქვი, რომ ცხინვალის მოთხოვნილებას სრულიად ვერ აკმაყოფილებს ეს სასწავლებლები მეთქი, მაგრამ ჩვენი ინსპექტორი ამასაც არ უშვებს ცხინვალში და გადაუწყვეტია ქალების ერთი სასწავლებელთაგანი დაჰკეტოს. დაკეტილი სასწავლებელი როგორც სარწმუნო წყაროდან გავიგე გორში გადააქვს.

და რატომ?! იმიტომ, რომ როდესაც სწავლა ნორმალურ კალაპოტში ჩადგა და ბავშვები მხურვალედ დაეწაფნენ მეცადინეობას, გორის მაზრის ინსპექტორს ეხლა მოუნდა სასწავლებლის შენობის შეკეთება. სოფელს მიჰმართა შენობა შეაკეთეთ, თორემ სასწავლებელს დავკეტავო. შარშან მზრუნველიც და ინსპექტორიც (მაშინ ბ. პოლიტოვი გახლდათ) ცხინვალში იყვნენ და თუ ასეთ აუცილებელ საჭიროებას მოითხოვდა შენობის შეკეთება, რატომ მაშინვე არ მიჰმართეს სოფელს. ეხლა ეგრეც გაძვალტყავებულმა სოფელმა როგორ უნდა შეაკეთოს სასწავლებელი? ნუ თუ თვითონ სამინისტროს იმდენი აღარ მოეძებნება, რომ სასწავლებლის შენობა შეა-[illegible]

მიწის უფლებისათვის ბრძოლა გურიაში *)

თავი VII

სოციალისტური კრიტიკა, სინიდისის თავისუფლება და სინამდვილე. დასკვნა.

გურიის ინტელიგენცია სადაც არის მიხვდება, რომ ეროვნული თვითმართველობა ისეთივე აუცილებლობას შეადგენს, როგორც მან ერობის შემოღების საჭიროება აღიარა. ნუ თუ დავიჯეროთ, რომ იმ ყრილობაზე შეკრებილ ინტელიგენტთა პოლიტიკური ალღო სხვა უფრო არსებით ზომებს ვერ გამონახავდა საქართველოს ეროვნულ ორგანიზმის ჭრილობის გასამთელებლად? ეს ჩვენ არ გვჯერა, თუმცა ასეთ რისამე მოთხოვნას სპეციალ დანიშნულების ყრილობას ვერავინ ვერ დაავალებდა. მაშ რატომ 15 წლის განმავლობაში ასე ტალახში სვრიდნენ მამულიშვილობის წმინდა მცნებას და რად გაურბოდნენ იმ მოთხოვნას, რომელიც საქართველოს ნიადაგზე დგომით სრულებით ხელს არ შეუშლიდა სრულიად კაცობრიობის პროლეტარიატ-ს მსახურების იდეას? ამ კითხვაზე პასუხი მხოლოდ დუმილით შეიძლება, მეტი ვერაფერი მოგიხერხებია კაცს, ვინაიდან არც ისე შეურყეველი მეცნიერული საბუთებია დაგროვილი დასელთა ლიტერატურაში, რომ მამულიშვილობის იმ სახით გაგების და შემეცნების, როგორც ეს დიდ ილიას, არ. ჯორჯაძეს და სხვათა სწამდათ, გაწბილება შეიძლებოდეს. ჩვენ ვნატრით იმ დროს, როცა მსგავსად ლატიშთა, პოლონელთა, ებრაელთა, ლიტველთა, ფინელთა და სხვათა მრავალთა, ჩვენებური დასელებიც არ შეუშინდებიან „ქართველის" სახელის მიმატებას პარტიისათვის და მით ერთხელ და სამუდამოდ ეროვნულ ჩარჩოებში მოაქცევენ თავიანთ მოღვაწეობას. მაგრამ აქაც ისევ ეგნატე ნინოშვილის დასაფლავების დღეს გამოქვეყნებულ პარტიულ დეკლარაციას ზრახებული, კავკასიის სოც.-დემოკრატიის ვეტერანი გარდუვალ ზღუდედ აღმართულა საკითხის სასურველად გადაჭრის შესაძლებლობის წინაშე. ცენტრის მუდამ ერთგული და მისი ბრძანების ხანდაუზმელად შემსრულებელი, ის დღესაც ვერ ღალატობს თავის მასწავლებელს. მეორეს მხრით აღსანიშნავია ისიც, რომ, გ. ვ. პლეხანოვს, რომლის ავტორიტეტი აგრე დიდია რუსეთის სოც.-დემოკრატებში, **ქართველებში** თითქოს გადაუდგნენ, რასაც აშკარად მოწმობს დეპ. ჩხეიძისა და ჩხენკელის გამოსვლები სახელმწიფო სათათბიროში. ვიცით, ბ-ნი პლეხანოვი წინად ალმაცერად უყურებდა „კავკასიელ ამხანაგებს", რომლებმაც ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტურ ფერხულში შესტოპეს, და უბრალო კულტურული ავტონომიაც კი არ ეპიტებოდა საქართველოსათვის, ხოლო დღეს, როგორც ვხედავთ, ის სავსებით რუსეთის ნაციონალისტურ ჰანგებზე მღერის და ამხანაგებსაც მხურვალედ მოუწოდებს ქვეყნის დასაცავად. როგორც სჩანს, ბ-ნი პლეხანოვი არ მოტყუებულა თავის ქართველ მოწაფეებში, ვინაიდან სწორედ იმ დროს, როცა თვითონაც აჰყვა ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტურ ზრახვებს, მას ქართველი ამხანაგიც გვერდში უდგას და მისებურ ორიენტაციის დამცველია ქართულ დასელურ ლიტერატურაში. ეს ჩვენ სავალალოდ მიგვაჩნია არა იმიტომ, რომ თითქოს ქართველი სოციალისტი ლოიალობის გრძნობას ამხეურებდეს, არამედ იმიტომ, რომ პარტიის გამოცდილი ბაირაღტარის პოზიცია ცოტა ხნობით მაინც შეუძლებელს ჰყოფს მთლად ქართველ დასელობის პლეხანოვის დიქტატურისაგან განთავისუფლებას. მაგრამ, მიუხედავად ამისა საქართველოს უფლების უარმყოფელ პლეხანოვისაგან გამიჯვნა მაინც მოხდა, რაც არ შეიძლება მეტად სასიხარულო მოვლენად არ ჩაითვალოს. ჩხეიძე-ჩხენკელის სახელმწიფო სათათბიროში გამოსვლა ჩვენ სიმპტომატიურად მიგვაჩნია და, ვინ იცის, ეგებ ქართველ დასელებში მოვლენათა შემცრობა - დაფასებას სალი მიმართულება ეძლევა და ჯანყ-ბურუსიდან ერკვევა ის? ამის ნიშნებიც მოსჩანს. ეროვნულ საკითხში ძველ ღირებულების შეფასება და ახალ გზათა ძიება, ამ ნიადაგზე გახშირებული და სამწუხაროდ არა მართებული კილოთი პოლემიკა და კავკასიელ მეუმრავლესეთა კრების „ერთი დოკუმენტის" გამოქვეყნება საგულისხმო მოვლენად უნდა ჩაითვალოს. ქართველ დასელთა და მთლად საქართველოს ცხოვრებაში. მიუხედავად ამისა, გადაჭარბებული სიხარული ჯერ კიდევ არ გვმართებს. ძველი ღირებულების შემფასებელთა და კრიტიკულ ალღოს აღმსარებელთა რიგში ჩვენ ვერ ვამჩნევთ გურიის დასელებს. თითო-ოროლა პირი აქ მოსატანი არაა და თან ისინი იშვიათ გამონაკლისს შეადგენენ. სწორედ მათ, რომლებმაც საქართველოს მშრომელ გლეხობაში აღანთეს ლამპარი სოციალ ბრძოლის სანუკვარ იდეალებისა, რომლებმაც მრავალი მსხვერპლი გასწირეს უთანასწორო ბრძოლაში და ყოველგან შემოქმედებითი უნარი და ესოდენ საჭირო და აუცილებელი სისტემა შეჰქონდათ პარტიის ცხოვრების მიერ წამოყენებულ საკითხთა გარკვევა-გაშუქებაში, დღეს, მე XX საუკუნის კარზე, როცა საქართველოს პატარა სხეული უდიდეს ამოცანათა წინაშე წარმდგარი სასტიკად მოითხოვს თანხმობასა და ერთსულოვნობას თავის შემადგენელ თვითეულ ნაწილთაგან, გურიის დასელების ძველ გზას შერჩომა უდიდეს დანაშაულად და შეცდომად მიგვაჩნია. ერთად-ერთ იმედად ამ არასასიამოვნო შთაბეჭდილების გაფანტვისა ის დაგვრჩენია, რომ შეუძლებელია გურიასაც არ სწვდეს შხეფები ეროვნულ საკითხში კრიტიკულად მოაზროვნეთა. თვით ჩვენ მიერ განხილული თანდათანობითი საფეხურები გურულთა „მიწის უფლებისათვის ბრძოლისა" ამის არა ერთსა და ორ საბუთს იძლევა. გარდა ამისა, დამოუკიდებლად გურულ დასელთა ნებისყოფისა და სურვილისა იქვე გურიის გვერდით იქნება ისეთი პირობები, რომლებიც ადრე თუ გვიან გურულებს გამოაფხიზლებს და აგრძნობინებს თუ რაოდენ საჭიროა მამულის თითეულ ნაკვეთის თავდადებულად დაცვა და ამასთან დამოუკიდებელი გზა ეროვნულ თავისუფლების დაცვისა და შენარჩუნების საქმეში. ამ მხრით აჭარის გამოფხიზლება, იქ საკულტურო მუშაობის დაწყება, რასაც ძალუმად შეუდგა ქართული საქველმოქმედო საზოგადოება, ჩამოსახლებულთა მიერ საუკეთესო მიწა-წყლის დაპატრონება, ამ ნიადაგზე ინტერესთა გამოაშკარავება და საკუთარ მისწრაფებათა ჩამოსახვა იმდენად დიდმნიშვნელოვანი დარჩება გურულთა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, რომ ისინი თვითონ ინტელიგენციას დამოუკიდებლად გაიკაფვენ გზას „ეროვნულ თვითგამორკვევის" საკითხ-[illegible]

[illegible] ხომ თვითეულ დღეს იმდენი რამ შეუძლია შესძინოს კაცობრიობას, რასაც ის, ვინ იცის, მთელი საუკუნეებითაც ვერ ელირსებოდა, ან კიდევ ჰქონდა და ამაყობდა, მაგრამ „უწყალოს ბედით" დაინგრა და ფერფლი ლა დარჩა ოდესღაც მდიდარ საგანძურიდან. ჩვენც ამ მცირედ შრომას ვათავებთ იმ ამაყ შეგნებით, რომ გურია და გურულები თვით გაიკაფავენ გზას უკეთეს მომავლისაკენ და თავიანთ მეზობელ მოძმე აჭარლებთან ერთად აღანთებენ კულტურა-განათლების ლამპარს სამაჰმადიანო და საქრისტიანო საქართველოში. ჩვენ ეს განსაკუთრებული მისიის მიკუთვნება გურულებისათვის იმიტომ გავბედეთ, რომ წარსულში „მიწის უფლებისათვის ბრძოლით" მათ უცილობლად დაამტკიცეს, რომ რაღაც დიდი პოტენციალი ძალაა დაგროვილი ამ პატარა ხალხში, რომლის გაშლა და გამოყენება ყოველთვის შესაძლებელია თუ კი შესაფერი პირობებია ამისათვის შექმნილი. ასეთ პირობად ჩვენ მიგვაჩნია **აჭარელთათვის 12 ქართული სკოლის გახსნა და საერთოდ მათი მმართველთა მიერ ქართველად აღიარება და ცნობა.** ვინ მოიფიქრებდა თუ ის, რაც ჯერ კიდევ შარშან გრაფ ვ.-დაშკოვის დროს სანატრელ ოცნებად ითვლებოდა, ერთი წლის შემდეგ ოფიციალ თანაგრძნობის ძალით განხორციელებას ელირსებოდა და მით ქართველი ინტელიგენციის გოდება და უკმაყოფილებაც იპოვიდა გამოსავალ გზას კავკასიის ყოფილ მმართველის მიერ შექმნილ მოჯადოებულ მდგომარეობიდან! ალბად ასეთი ყუ-[illegible] მისი მომავალის უზრუნველყოფისა. ასეთ კუთხესთან კულტურულ გურიის დაკავშირება უტყუარ იმედს იძლევა იმისას, რომ მომავალში ეს ორი მხარე ქართული შეგნების ორ მხარეს: **ეროვნულს და სოციალურს** ერთმანეთს გადააბამს და გაჰქრება ამ ორ უკანასკნელთა შორის ის მოჩვენებითი წინააღმდეგობა და შეურიგებლობა, რაც მხოლოდ ქართული საზოგადოებრივი აზრის ხელმძღვანელთა ხელოვნურ გაზვიადებასა და ვიწრო პარტიულ თავმოყვარეობით წარმოშობილ ჟინიანობას უნდა მიეწეროს. ვფიქრობთ რომ, აჭარა გურიის დაახლოვებით იწყება ახალი ხანა ქართულ ეროვნულ ცხოვრებაში. სოციალურ საკითხებში დაწინაურებული გურია იძულებული იქნება დაიჭიროს ეროვნულ გრძნობას, როცა საქმე აჭარის გათვითცნობიერებას ეხება. სოციალური მოტივი, რომელსაც გურიაში უაღრესი მნიშვნელობა აქვს მიჩნეული, აჭარაში მუშაობის დროს უკანა რიგზე სდგება და ადგილს უთმობს ცნებას ეროვნულს. გურია—აჭარა, სამეგრელო—ლაზისტანი, ხოლო ორთავე ამათ დასაახლოვებლად ეროვნული მუშაობა, აი საბოლოო იმედი საქრისტიანო და სამ ჰმადიანო საქართველოს შეერთებისა.

დ. არონიშვილი.

20 თებერვალი,
1916 წ.

*) დასასრული. იხ. „საქ" № 222.

კეთონ და ამ უბრალო მიზეზით სკოლა არ დახურონ? შესაძლებელია გორს საკმარისი სასწავლებლები არა ჰქონდეს და კიდევ საჭირო იყოს მომატება, მაგრამ ეს იმას როდი ნიშნავს, რომ ერთის უბედურობით მეორემ იბედნიეროს! რას ეუბნება ბ. ინსპექტორი იმ ასზე მეტ ბოვშვებს, რომელნიც სასწავლებლის გარედ რჩებიან და ესპობათ სახსარი სწავლისა. ნუ თუ ანგარიშს არ უწევს? ეს ხომ დიდი ცოდვაა იმ ნორჩი გრძნობის წინაშე, რომელსაც სწავლა სწყურიან და სასწავლებელს კი ხელიდან ართმევენ!

მე დარწმუნებული ვარ, რომ ცხინვალის საზოგადოება ამას ჯეროვან ყურადღებას მიაქცევს და ეგრე ადვილად არ შეეგუება სასწავლებლის დახურვას.

Nemo.

ქართ. საქველმოქმედო საზოგადოება 1915 წ.

(მთავარი გამგეობის ანგარიშიდან)

აჭარელთა საკითხი.

(გაგრძელება)

მთელი ქვედა-აჭარა გაყოფილია სამ ნაწილად: ცხმორისის, ქედის და ხერთვისის სასოფლო ოლქად. ქედის სასოფლო ოლქში დაახლოვებით ითვლება 862 კომლი მცხოვრები. ამ ოლქიდან გაქცეულა 16 ოჯახი მთელად, გაქცეულა აგრეთვე 83 ცალკე პირი, გადამწვარა 9 ოჯახი. ცხმორისის სასოფლო ოლქში ირიცხება დაახლოვებით 879 კომლი. გაქცეულა 50 ოჯახი და 60 ცალკე პირი. გადამწვარა 10 ოჯახი. ყველაზე უარეს პირობებშია ხერთვისის სასოფლო ოლქი. აქ ითვლება 786 კომლი. გადაკარგულია 295 ოჯახი და 50 ცალკე პირი. ერთიანათ გადამწვარია 196 ოჯახი. აი პატარა მაგალითები აქ-იქ ამოღებული: სოფ. აჭარის-აღმართში ითვლება 41 კომლი, გაქცეულია 34 ოჯახი, გადამწვარია 41 ოჯახი, სოფ. ქედქედში ითვლება 20 მოსახლე, წასულია 18 ოჯახი, დამწვარია 20. სოფ. მაღლაკონში ითვლება 10, გაქცეულია 8, გადამწვარია 8. სოფ. უჩხითში ითვლება 50 მოსახლე, გაქცეულა 34, გადაწვარა 9. სოფ. კირნათში ითვლება 47 მოსახლე, გადახვეწილა 38, გადამწვარია 7. სოფ. ქანივრში ითვლება 18 მოსახლე, გადახვეწილია 14, გადამწვარია 18. და სხ. მაჰახელიდან 7000 სულამდეა წასული. საანგარიშო ხნის განმავლობაში ზოგან რამოდენიმე გადახვეწილი ოჯახი და ზოგი ცალკე პირიც დაბრუნებულა. მაგრამ ეს იშვიათი გამონაკლისია. ართანუჯის, ართვინის და მურღულის მხარეები (საერთოდ ართვინის ოლქი), ე. ი. ნახევარი მთელი ბათომის ოლქისა სრულიად დაცარიელებულია და განადგურებული. მთელი ამხელა კუთხე საშინელ მდუმარებას და უადამიანობას მოუცავს...

აჭარლების აუწერელი მდგომარეობა სახელმწიფო დუმაშიც აღინიშნა მჭერმეტყველურად. დეპ. ჩხენკელს ბათომიდან ჩვენი ჯარის მოწინავე პოზიციამდე მოგზაურობის დროს სოფლად არ უნახავს არც ერთი ადამიანი, უნახავს მხოლოდ ერთი მარტოდ დარჩენილი ძაღლი. ამ ადგილებში სახლები ან გადამწვარია ან სრულიად დანგრეული. მთელი ქონება გატაცებულია, ზეთის ხილის, ლიმონის და ფორთოხლის ბაღები და ვენახები გადათელილი და გავერანებულია. ქვეყანა-ძველი ქართული კულტურის და სახელმწიფოებრიობის აკვანი-სამაჰმადიანო საქართველო ერთიანად განადგურებულია (დეპ. ჩხენკელის სიტყვა სახ. დ. სტენ. ანგარიში 11 თებ. 1916 წ.)

გულმოსაკლავი ის იყო, რომ მიუხედავათ ხალხის უდანაშაულობის თანდათანი გამოაშკარავებისა, მისდამი დიდი უნდობლობა განსაკუთრებით ადგილობრივ ადმინისტრაციის მხრით მაინც ფაქტად რჩებოდა. „მაღალი პოლიტიკის" სახელით გაუბედურებულ აჭარლების შემხუთველ-შემავიწროებელ ძალებს მოქმედების თავისუფლება ეძლეოდათ. სიცოცხლე ისევ განსაცდელში იყო. სახელი, ღირსება და პატიოსნება შეურაცხყოფილი და გაუპატიურებული, ქვეყნის გულიდან ბრალიანს და უბრალო ვიგინდარებს გამოჰქონდათ ყოველივე, რასაც ხელი მოევლებოდა. სიმინდი, ბრინჯი, საქონელი ადრევე დაიტაცეს. თუთუნს, ტანისამოსს, ქვეშაგებს, „ფახირს" მთელი თვეობით ზიდავდენ ზურგით, ფურღუნით თუ ავტომობილებით. ამ სამარცხვინო მშვიდობიანი დარბევის აგენტებად ძალიან ხშირად გამოდიოდენ მეზობლის ცრემლზე თავის ბედნიერების აგების მოსურნე წურბელა-ჩარჩები. საერთოთ უნდა შეინიშნოს, რომ უცხო ერთა ზოგიერთი ნაძირალა ელემენტები განსაკუთრებულ როლს თამაშობდენ აჭარლების ყოველ მხრივ შევიწროების და დამდაბლების ისტორიაში. ეს გარემოება წითელი ზოლივით ტარდება ყველგან დაწყებული ხალხის ქონების მითვისებიდან სასამართლოს უკანასკნელ პროცესამდე. უნდა ვიფიქროთ, მიდგომით არ სწერს გენერალი პ—ნი თავის ცნობილ მოხსენებაში ამ ნაძირალა ელემენტებზე: იმათმა თავი მაღლა ასწიეს, დიდ თვითნებობას იჩენენ, თავის დაკარგულ ქონების ძებნასთან ერთად ითვისებენ სხვისასაც; ისინი ჯარებს ავიწროებინებდნენ მდიდარ მაჰმადიანთა ოჯახებს; რომ მათ არ წაექეზებიათ ჯარები, უკანასკნელი სულ სხვანაირათ მოეპყრობოდნენ მაჰმადიანებსო. მერე ყოველივე ეს ხდებოდა ისე მოხერხებულათ, რომ დამნაშავენი ყოველთვის მშრალზე რჩებოდნენ დაუსჯელათ. ეს წაქეზება-წასისინება რომ ძვირად დაუჯდა აჭარას, ამას ბოლოს და ბოლოს თვით ოფიციალური გამოკვლევაც ძალაუნებურათ ადასტურებს. სამწუხარო და დამაფიქრებელია ისიც, რომ რაღაც მანქანებით პროცესებში სასამართლოს წინაშე „ერთი ეროვნების პირნი მოწმებათ გამოდიოდნენ მეორე ეროვნების (ე. ი. ქართველ მაჰმადიანთა) წინააღმდეგ". შეურყეველად დამტკიცებულია, რომ ართვინის ოლქში სამხედრო წრეებში თესდენ უნდობლობას ქარ. მაჰმადიანებისადმი, აბეზღებდნენ მათ და სხ. ართვინის ქართველი მაჰმადიანები, რომ მტრულად არ ეპყრობოდნენ თავიდან ადგილობრივ ქრისტიანებს და მათ სარწმუნოებრივ გრძნობებს, სხვათა შორის სჩანს შემდეგი პატარა ეპიზოდიდან. როცა აწვებოდნენ მტრის ჩეთელები ქალაქს, ართვინის სომეხ-კათოლიკურ ეკლესიიდან უნდა წამოეღოთ ძვირფასი და ყველასაგან დიდათ პატივცემული ხვთისმშობლის ხატი. მღვდელი სადღაც გაჰქრა. დიაკონმა ვართანიანმა უარი სთქვა ტაძრიდან ხატის გამოტანაზე. სხვა მსახურნი აღარსად სჩანდენ. ხატი გამოასვენეს და უზრუნველ ჰყვეს საოლქო მმართველობის საქმის მწარმოებელმა ქართველმა მაჰმადიანმა სულეიმან ეფენდი ტაბახიძემ და კიდევ ორმა ადგილობრივმა ქართველმა მაჰმადიანმა. „ამ ქართველ მაჰმადიანებს მოჰქონდათ ქრისტიანული სიწმინდე და გზაბნეული და შეშინებული ქრისტიანები მას თავდახრით ეგებებოდნენ". ამგვარი დამოკიდებულების მაგალითი ბევრია.

ცოცხლად დარჩენილი აჭარლები უზრუნველყოფილი არ იყვნენ. ზღვის ახლო-მახლო რაიონებიდან, ვინც კი დარჩა, გადასახლებას უპირებდენ ბათუმის ოლქის შორეულ მთიანსა და მიყრუებულ ადგილებში. გონიაში აღარავინ არ უნდა დაბრუნებულიყო. ამასთან დაუფარავათ ლაპარაკობდენ აჭარის დაცარიელებულ ზეთისხილიან და ფორთოხლიან ადგილებში რუს დაჭრილი მეომართა ოჯახების ჩამოსახლების შესახებ. გენ. ლიახოვმა განკარგულებაც კი მოახდინა გაეგოთ თუ რომელ დაჭრილს სურს ახლავე გამოიწეროს ოჯახობა აჭარის მიტოვებულ სოფლებში მიწების დასაპატრონებლათ. თვითეულ სულს უნდა მისცემოდა თითო დესეტინა კარგი სახნავ სათესი მიწა და ათი დესეტინა ტყიანი ადგილი. ოსმალეთიდან ლტოლვილ სომხების ჩამოსახლების გეგმასაც თხზავდენ ზოგიერთი ადმინისტრატორები. ეს ერთობ დიდი საფრთხე იყო, რომლის წინააღმდეგ ბრძოლა შეკავშირებულ ძალ-ღონეს თხოულობდა, რაც სამწუხაროდ ძალიან აკლდა ქართველ საზოგადოებას.

ასეთი პოლიტიკა, ოფიციალურათ თუ არა ოფიციალურათ გამოთქმული, მართლდებოდა ვითომ აჭარლების მოღალატური სულისკვეთებით. ნამდვილათ კი არავითარი ღალატი ხალხს არ ჩაუდენია. აჭარლები, როგორც ერთხმათ ამტკიცებს ყველა ობიექტიური გამოკვლევა და კეთილსინდისიერი მატიანე ყოველთვის ლოიალური, ყოველთვის მორჩილი იყვნენ. არ გამოუჩენიათ არავითარი სარწმუნოებრივი მტრობა, არც არავითარი შეთქმულება ან რაიმე მასიური უკმაყოფილება მთავრობის წინააღმდეგ. თითო ოროლა, საზოგადოებისაგან ადრე განდგომილი პირის მოქმედებისათვის კი მთელი ხალხის თავზე პასუხისმგებლობის დატეხა ან დიდი სახელმწიფოებრივი უგუნურებაა ან კიდევ პოლიტიკური პროვოკაცია. ჩეთელები თავისუფლად შემოიჭრენ აჭარაში, რადგან რუსის ჯარმა სხვა და სხვა მოსაზრებით ადრე დაიხია უკან უბრძოლველათ. ხალხი ორ ცეცხლ შუა დარჩა. შემოჭრილმა ჩეთელებმა ძალადობა იხმარეს ღვთისანაბარათ მიტოვებულ ხალხზე. ეს იყო „უბედურება" აჭარლების, როგორც ნათქვამია იმპერატორის დიდათ მნიშვნელოვან დეპეშაში, და არა ღალატი, რომელიც არც ერთმა ოფიციალურათ დანიშნულმა კომისიამ არ დაადასტურა. აგრეთვე აშკარათ გამოირკვა აჭარლების გასამართლების დროს, რომ ხალხს არავითარი წილი არ უდევს ღალატში, პირიქით ის სადაც შესაძლებელი იყო ყოველგან ეხმარებოდა ჯარს, აფრთხილებდა ადგილობრივ ადმინისტრაციას—ჩეთელები მოდიან, გავნადგურდებით, ნუ მიგვატოვებთ, დაგვიფ რეთო. მიუხედავათ ამისა რუსული პრესის თითქმის ყველა მიმართულების ორგანოებს (იშვიათის გამოკლებით) მთელი წლის განმავლობაში ერთი სამართლიანი, ერთი კეთილშობილური სიტყვა არ წარმოცდენიათ უდანაშაულოდ ნაწვალებ აჭარლების სასარგებლოდ. პირიქით განუწყვეტლივ და სისტემატიურათ აღვივებდენ მათ საწინააღმდეგოდ ულირსს და გულღვარძლიან აგიტაციას.

ყოველივე ზემონათქვამს შედეგად ის მოჰყვა, რომ ბევრი აჭარელი საბრალდებულო სკამზე დასვეს. შესდგა პროცესების მთელი რიგი. საჭირო იყო აუცილებლად იურიდიული დახმარებით მიშველება, რაც რამდენადაც მოსახერხებელი შეიქნა შეასრულა საზოგადოებამ. იურიდიული დახმარების პრაქტიკულად გაძღოლა ჩაბარებული ჰქონდა და აქვს იურიდიულ კომისიებს რომელშიაც შედიან: ვექილები, როგორც თბილისიდან ისე ქუთაისიდან და ბათუმიდან. თბილისის იურ. კომისიაში შედიან: ბბ. ს. ჯაფარიძე (თამჯდომარე), პ. გედევანიშვილი, ი. გუნცაძე, ი. ბარათაშვილი, შ. მესხიშვილი, ი. მაჭავარიანი და ნ. ქარციეძე. საერთოდ უნდა ითქვას, ქართველმა ვექილებმა დაუფასებელი სამსახური გაუწიეს აჭარის საქმეს ხანგრძლივ (ხანდახან თვეობით) პროცესებში მონაწილეობის მიღებით, საანგარიშო წლის განმავლობაში. წვრილმანებს თუ არ ჩავთვლით, იყო ხუთი პროცესი, ამაში ყველაზე დიდია საქმე 49 კაცის (ართანუჯელნი). იცავდა 13 ვექილი. 16 კაცი გაამართლეს. 30 გადაუწყვიტეს სამუდამო კატორღა, ხოლო სამს—სიკვდილით დასჯა. როგორც კატორღელებს ისე „სასიკვდილოთა" შესახებ ბათუმის სამხედრო სასამართლომ, სადაც საქმეები ირჩევა აღძრა შუამდგომლობა მათი მდგომარეობის შესამსუბუქებლად, რასაც მოჰყვა სასჯელის შედარებით შემცირება აჭარლების დაცვას, საერთოთ იურიდიული დახმარების წარმოებას უფრო მეტი მორალურ-საზოგადოებრივი მნიშვნელობა ჰქონდა, ვინემ წმინდა პრაქტიკული. ქართველმა მაჰმადიანებმა აქ კიდევ უფრო ნათლათ გაიგეს და იგრძნეს თუ როგორი ძმური, გულწრფელი სიყვარულით ეპყრობა მათ ქართველობა, როგორი თავდადებით ექომაგებიან მათ სამართლიან საქმეს მისი წარმომადგენლები. სხვა და სხვა დროს ქართველ მაჰმადიანთა პროცესებში მონაწილეობა მიიღეს შემდეგმა ვექილებმა: ბბ. ი. მაჭავარიანმა, შ. მესხიშვილმა, პ. გედევანიშვილმა, ი. კაჩუხაშვილმა, ი. ბარათაშვილმა, ბ. ანდრეევმა, ნ. ქარციეძემ და ბ. ტატიშვილმა (თბილისიდან); თ. მ. ფალავამ, ალ. საყვარელიძემ, ე. გეგეჭკორმა, ნ. ქიქოძემ, გ. გიორგაძემ, გ. ლალაძემ და ი. ფირცხალაიშვილმა (ქუთაისიდან); ა. ბუატმა, გ. ანჯაფარიძემ, ბ. ფუქსმა და ბ. სახნოვსკიმ (ბათუმიდან).

საზოგადოთ ქართველების სახელი ძალიან პოპულიარულია ახლა აჭარაში. არ არის არც ერთი კუთხე, არც ერთი კუნჭული, რომ ლოცვა-კურთხევით და მადლობით არ იხსენიებდენ ქართველებს მათი მზრუნველობისათვის. ამ დიდმა ჭირმა აგვიხილა თვალი და დაგვიმტკიცა, რომ ქართველები ნამდვილი ჩვენი ძმები ყოფილან, უბედურებაში მოგვხედეს და დაგვიფარესო—აი საყოველთაოთ გავრცელებული აზრი აჭარელთა შორის. საყურადღებოა, რომ იმ დროს, როცა საქველმოქმედო საზოგადოების წარმომადგენელნი ესტუმრენ გავერანებულ აჭარას, ბევრ ადგილას ხალხი ჯამეებში სამადლობელ პარაკლისებს იხდიდა გურჯისტანის სადღეგრძელოდ. ხალხის ცოტათ თუ ბევრად ცნობიერი ნაწილი სიხარულის ცრემლს ველარ მალავდა. ნივთიერ დახმარებაზე გაცილებით უფრო ძლიერათ აჭარლებზე მოქმედებდა „სულიერი" დახმარება და თანაგრძნობის გამოცხადება, როგორც ამას თვით აჭარელთა წარმომადგენლები ამბობდენ სხვა და სხვა ადგილას. მათივე თქმით წარსულში ჩადენილი „გონჯი" საქმე (ქართველებისადმი უნდობლობა) სამუდამოთ ჩაიშალა და ამ საყოველთაო უბედურების ჟამს საძირკველი ეყრება უკეთესს მომავალს.

სამწუხაროდ უნდა ვთქვათ საქვეყნოთ, რომ როგორც საჭირო იყო ისეთი დახმარება ვერ აღმოუჩინეთ აჭარლებს ვერც ნივთიერათ და ვერც ზნეობრივად და საზოგადოებრივათ. მთელი მათი ჭრილობების მოშუშება ერთი და ორი წლის საქმე როდია. მათი მოთხოვნილების დაკმაყოფილება სავსებით ჩვენს თანამედროვე პირობებში და ჩვენის საკუთარი ძალ-ღონით შეუძლებელია. გამოკვების საქმის მოწყობა, დარბეული ხალხის ჯანმრთელობაზე ზრუნვა, ოჯახური, სამეურნეო და ეკონომიური ცხოვრების აღდგენა, მცხოვრებთა მოქალაქობრივი უფლებების ცნობა, მიტოვებულ ადგილ-მამულთა მოვლა, ლტოლვილთა დაბრუნება, კულტურული საქმიანობის გაჩაღება და სხ.—ყოველივე ეს დიდ ძალას, დიდ ორგანიზაციას და დიდ საშუალებას თხოულობს. ვალდებულება მეტად დიდია, ხოლო მომქმედი ძალები ცოტა და დაქსაქსული, ნივთიერი შესაძლებლობა კიდევ ვიწრო და პატარა. მაგრამ მიუხედავათ ამისა გასულ წლის განმავლობაში ქართული საქველმოქმედო საზოგადოება, რამდენადაც გარემოება და საშვალება ხელს უწყობდა, პირნათლად ასრულებდა ნაკისრ მოვალეობას, შეძლებისდაგვარად ემსახურებოდა დიდ საქმეს და ცდილობდა მის სასარგებლოდ ქართველი საზოგადოების ფართოთ ამოქმედებას...

აღსანიშნავია ქართველ მაჰმადიანთა სასარგებლოდ გაზეთ-ალმანახის „ძმური სიტყვის" ქართულ და რუსულ ენაზე (ცალ-ცალკე) გამოცემა 1915 წ. ივლისში. მიზანი იყო ორნაირი: ნივთიერი და ზნეობრივი. გამოცემა გააძლიერებდა საშვალებას ქართველ მაჰმადიანთა დასახმარებლად. ის ამავე დროს გამოხატავდა ჩვენს გრძნობებს, ჩვენს თანაგრძნობას და ეროვნულ დამოკიდებულებას დიდი ხნით მოშორებულ თანამოძმეებისადმი. გაყიდვის ორგანიზაცია (წულაბების საშვალებით) მოწყობილი იყო როგორც თბილისში, ისე საქართველოს ყველა მნიშვნელოვან დაბა-ქალაქში. მოთხოვნილი იყო 50,000 ცალი გაზეთის, მაგრამ უქაღალდობის და სხვა ტეხნიკური დაბრკოლების გამო დაიბეჭდა მხოლოდ 28,000 ცალი: 18,000 ცალი ქართულად და 10,000 ც. რუსულად. ამასთანავე საზოგადოებამ ფულადი დახმარების აღმოჩენით ხელი შეუწყო ბ. ა. წულაძის წიგნაკის („ძმური სიტყვა ქართველ მუსულმანებს") გამოცემას. როგორც გაზეთი „ძმ. სიტყვა" ისე ეს წიგნაკი ბლომად დარიგდა უფასოდ აჭარელთა შორის. აგრეთვე თანდათან მატულობს ქართული გაზეთების და წიგნების გაწერა და გავრცელება აჭარაში ჩვენი საზოგადოების დახმარებით.

დიდი და მრავალმხრივი მუშაობაა საჭირო აჭარაში და აჭარისათვის. ბევრი მნიშვნელოვანი საკითხი გადმოეცა 1916 წ. გადასაჭრელად კერძოდ და განსაკუთრებით ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოებას და საერთოდ მთელ ქართველობას...

(გაგრძელება იქნება)

ოზურგეთის საზამთრო სეზონი

ერთხელ კიდევ სიამოვნებით უნდა აღვნიშნოთ, რომ მას შემდეგ რაც ბ-ნ გერმანე გოგიტიძისა და კომპ. მეოხებით ქ. ოზურგეთს თეატრის რიგიანი შენობა ელირსა, ოზურგეთის მცხოვრებნი თეატრს საკმაოდ ეტანებიან, ზოგჯერ თეატრის საკმაოდ ფართო დარბაზი მსურველთ ვერც კი იტევს. სიამოვნებით უნდა აღვნიშნოთ ისიც, რომ სცენის ადგილობრივი მოყვარულები წარმოდგენებს ხშირად მართვენ და რამდენადაც კი შეიძლება კეთილსინდისიერადაც, მაგრამ ცხადია, რაც უკეთესი იქნება მით უმჯობესია და ამას ყურადღება მიაქცია თეატრის პატრონმა და სცენის თავდავიწყებით მოყვარულმა ბ. გერ. გოგიტიძემ და ამ სეზონისათვის მოიწვია ბათუმის დრამატიული საზოგადოების მსახიობთა დასი. წელს ამ დასს მეთაურობს პატივცემული ვალიკო შალიკაშვილი. დასი სისტემატიურად ივლის ოზურგეთში და ყოველ შაბათ-კვირაობით გამართავს წარმოდგენას. იმედია ოზურგეთელები და ოზურგეთის ახლობელი სოფლები სიამოვნებით შეხვდებიან ამ სასიამოვნო ამბავს. ოზურგელი სცენის მოყვარენიც დაუკვირდებიან ხელოვან მსახიობთა თამაშს და სასცენო ხელოვნებაში ისინიც გაიწაფებიან.

ხოჯი-ოღლი

შემოწირულება

რედაქციამ მიიღო შემოწირულება აჭარელთა სასარგებლოდ 19 მანეთი და 20 კაპ. მესამე შემნახველ-გამსესხებელ ამხანაგობისაგან გადმოცემული საბჭოს თავმჯდომარის გიორგი გორდეზიანის მიერ.

რედაქტორ-გამომცემელი
ხანდრო შანშიაშვილი

ამიერ-კავკასიის რკ. გზის

მატარებლების მიმოსვლა

(დრო ნაჩვენებია თფილისის)

თბილისიდან გადის:				
ბათუმისკენ	საფ.	№ 3,	11.03	დილ.
„	სამგზ.	№ 9,	10.33	საღ.
ბორჯომის	სამგზ.	№ 17,	8.27	დილ.
„	სამგზ.	№ 19,	3.19	დღ.
ბაქოსაკენ	ჩქარ.	№ 6,	11.13	დილ.
„	სამგზ.	№ 8,	3.54	დღ.
„	საფ.	№ 4,	9.28	საღ.
ყარსისაკენ	სამგზ.	№ 4-3,	11.13	საღ.
თელავისაკენ	№ 4,	7 „	58 „	დილ.
თფილისში მოდის:				
ბათუმიდან	სამგზ.	№ 10,	9.52	დილ.
„	საფ.	№ 4,	8.38	საღ.
ხაშ.-ბორჯ.	სამგზ.	№ 20,	7.43	დილ.
„	სამგზ.	№ 18,	10.12	საღ.
ბაქოდან	საფ.	№ 3,	10.08	დილ.
„	სამგზ.	№ 7,	4.12	საღ.
„	ჩქარ.	№ 5,	8.48	საღ.
თელავიდან	№ 3, .	7 „	58 „	საღ.

ღვინის საწყობი
ნიკო გ. სესიაშვილისა
იყიდება ხელსაყრელ ფასებში საუცხოვო ნამდვილი
კახური ღვინო
განოვის ქუჩა № 4.
სახლი სათავად-აზნაურო ბანკისა.
(185—წ.)

საგალანტერიო მაღაზია
ერ. ივ. ჭავჭანიძისა და
ი. ი. გველესიანისა
იმყოფება შუა ბაზარში, მანთაშევის ქარვასლაში.
იშოვება ყოველგვარი საგალანტერიო საუკეთესო საქონელი:
ჩულქეულობა, კოლგები და სხვა ახალ მოდის საქონელი
(101—წ.)

ქ. ბაქოში
ღვინით ვაჭრობა
„მელაანი"
თ. ი. ზ. ანდრონიკაშვილი და ამხ.
იშოვება საუკეთესო კახური ღვინოები
(112—წ.)

გამოვიდა და იყიდება
კ. ოცხელის და ამხ. წიგნის მაღაზიაში
(ქუთაისში)
რუსული ენის პირველ დაწყებითი სახელმძღვანელო „Новое Слово" ნაწ. I, მეორე გამოცემა. უხვად დასურათებული, შედგენილი ხ. ოცხელის მიერ. ფ. ყდით 2 აბაზი.
ამ წიგნის პირველ გამოცემას თითქმის ყველა ქართული პერიოდული გამოცემა (გარდა ჟურნ. „განათლებისა") თანაგრძნობით შეხვდა.
პრაქტიკის მქონი მასწავლებლები გამოცდილების შემდეგ იმ დასკვნამდე მივიდენ, რომ „Новое Сслово"-თ სწავლებით მოწაფეები არაჩვეულებრივი ხალისით და წარმატებით ითვისებენ რუსულ ენას.
სასწავლო ოლქმა თანახმად მზრუნველის რჩევის დადგენილებისა ავტორს აცნობა ოლქის რეცენზენტის აზრი, სადაც სხვათა შორის ნათქვამია: Способъ разучиванія матеріала, предложенный составителемъ „Новаго слова" имѣетъ несомнѣнныя достоинства, н умѣлое пользованіе имъ значительно оживитъ преподаваніе, а равно и усвоеніе дѣтьми русскаго языка... „Новое слово" можетъ быть признано вполнѣ подходыщимъ руководствомъ для грузинскихъ народнихъ школъ".
(თ.—225—17)

ქ. თბილისში, ოლგას ქ. № 6, ჟურნალ-გაზეთების კანტორა და წიგ. მაღაზია
„განათლება"-ში
იყიდება ყოველგვარი ქართული წიგნები, მწერ. სურათები, რუს. ქარტები რომლებიც გაეგზავნება მსურველთ მოთხოვნილებისთანავე.
პროვინციულ აგენტებს გაეგზავნება აგრეთვე ყველა ადგილობრივი ჟურნალ-გაზეთები: „თანამედროვე აზრი", „საქართველო", „ეშმაკის მათრახი", „თეატრი და ცხოვრება", „სახალხო ფურცელი", „ზვირთი", ჟურნ. „განათლება" კავკაზსკოე სლოვო „თბილისის ლისტოკი", „ორიზონი", „მშაკი" და „ხათაბალა".
ფული და წერილები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგი ადრესით: Тифлисъ почт. ящ. № 96, Сильвестру Р. Таварткиладзе.
ტელეგრამის ადრესი: Ольгинская 6. Таварткиладзе.

თევზის მრეწველნი
ძმ. ძეგველოვები
პუშკინის ქუჩა, საკუთ. სახ., № 9, ტელეფონი № 712.
ყოველ დღე მოგვდის საკუთარ და სავაჭრო სახლ. „ლ. მაილოვის-ძმები, სამრეწველოებიდან ახალი ქვირითის ხიზალადა, მცირე მარილიანი, შავი „ჯუმბიშნი" ხიზილალა, აგრეთვე ახალ-ახალი მტკვრის ზუთხი, თართი, ფარგა და ლოქო, გვაქვს აგრეთვე მიღებული ყოველგვარი კონსერვები და სარდინკები რუსეთის და საზღვარ-გარეთის ფირმებისა ხანგრძლივ ინახება.